

**ASSOCIATIE
K.U.LEUVEN**

Expertisenetwerk
School of Education

Zomerschool
**Praktijkgericht
Onderzoek**
voor lerarenopleiders

5-7 september 2012
Leuven

Drie stenen in de kikkerpoel

Situering, omschrijving en belang van praktijkgericht onderzoek

De drie stenen

1. Over onderzoek en praktijk
2. Allemaal goed en wel, maar wat is praktijkgericht onderzoek?
3. Moeten we nu al onderzoek doen ook?

Eerste steen: over onderzoek en praktijk

- **KLOOF – SPANNING – ‘GAP’!**

Redenen

- Onderzoek(sresultaten) raken niet tot bij de praktijk (andere taal, andere belangen)
- Onderzoek is zelden gericht op de praktijk
- Onderzoek is niet eenduidig, tegenstrijdig of weet het niet
- Onderzoek is zelden bruikbaar (zegt wel iets over ‘wat’, maar zelden iets over ‘hoe’)

Onderliggend: onderzoek genereert een andere soort kennis dan de kennis die gebruikt wordt voor het praktisch handelen.

Eerste steen: over onderzoek en praktijk

VERGELIJKING KENMERKEN PRAKTIJKKENNIS EN WETENSCHAPPELIJKE KENNIS

Praktijkkennis is grotendeels

- Vervat in het handelen, praktisch, bruikbaar, nuttig
- Impliciet (verborgen, onbewust)
- Subjectief (onlosmakelijk verbonden met het subject)
- 'Snelle', parate, automatische kennis
- Contextafhankelijk, -specifiek, particulier (hier en nu)
- En leidt tot Ja of Nee beslissingen

Wetenschappelijke kennis is grotendeels

- Los van het handelen, theoretisch
- Expliciet
- Objectief
- 'Trage kennis', goed doordacht
- Contextonafhankelijk, veralgemeenbaar
- Genuanceerd, gemiddeld

Gebaseerd op: McIntyre, D. (2005). Bridging the gap between research and practice. *Cambridge Journal of Education*, 35(3), 357-382.

Eerste steen: over onderzoek en praktijk

- **TOENADERINGEN**

1. Het 'Research - Development - Diffusion' – model

2. Evidence-based Education (EBE) / Evidence-informed Education

- Overgewaaid vanuit Evidence-based Medicine (EBM)
- Onderwijs (beleid/praktijk) gebaseerd op onderzoek
- Radicale en gematigde visie
- Verschillende elementen binnen het “Evidence-based Practice” - model

3. Praktijk-(gericht) onderzoek

Evidentie uit
onderzoek

Evidentie uit
ervaring
(praktijkkennis)

**EVIDENCE
-BASED
PRACTICE**

Specifieke
leerling(en)

Specifieke
context

Eerste steen: over onderzoek en praktijk

- Broekkamp, H., & van Hout-Wolters, B. H. A. M. (2006). *De kloof tussen onderzoek en onderwijspraktijk*. Amsterdam: Vossiuspers UvA.
- Broekkamp, H., Vanderlinde, R., van Hout-Wolters, B. H. A. M., & van Braak, J. (2009). De relatie tussen onderzoek en onderwijspraktijk verkend in Nederland en Vlaanderen. *Pedagogische Studiën*, 86(4), 313-320.
- Bulterman-Bos, J. A. (2012). Wetenschap en vakmanschap en de toekomst van de onderwijs/leerwetenschappen. *Pedagogische Studiën*, 89, 174-184.
- Davies, P. (1999). What is evidence-based education? *British Journal of Educational Studies*, 47(2), 108-121.
- Maes, F., Clarebout, G., De Fraine, B., Smits, D., & Vanderhoeven, J. L. (2012). Evidence-based Education. Over onderzoek en/in onderwijs in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 33(1), 12-19.
- McIntyre, D. (2005). Bridging the gap between research and practice. *Cambridge Journal of Education*, 35(3), 357-382.
- van Braak, J., Vanderlinde, R., & Aelterman, A. (2008). De wisselwerking tussen onderzoek en onderwijspraktijk: de rol van de lerarenopleiding. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 29(4), 5-12.
- Vanderlinde, R., & van Braak, J. (2007). *De relatie tussen onderzoek en onderwijspraktijk in Vlaanderen*. Studie in opdracht van het viWTA. Brussel: viWTA.
- Vanderlinde, R., & van Braak, J. (2010). The gap between educational research and practice: views of teachers, school leaders, intermediaries and researchers. *British Educational Research Journal*, 36(2), 299-316.

De drie stenen

1. Over onderzoek en praktijk
- 2. Allemaal goed en wel, maar wat is praktijkgericht onderzoek?**
3. Moeten we nu al onderzoek doen ook?

Tweede steen: praktijkgericht onderzoek

- Situering:
 - Fundamenteel onderzoek
 - Beleidsgericht onderzoek
 - Praktijkgericht onderzoek (praktijkgestuurd, praktijkgebaseerd)
- *“Praktijkgericht onderwijsonderzoek is onderzoek, voor, over en met/door de onderwijspraktijk.”* (VLOR, 2010, p. 3)

Tweede steen: praktijkgericht onderzoek

- “Voor”:
 - Essentieel criterium
 - Wat is het doel van praktijkgericht onderzoek?:
 - Onderzoek = manier om tot kennis te komen (Harinck, 2009, p 11)
 - Praktijkgericht onderzoek: ook de onderwijspraktijk verbeteren
 - Krachtige manier van leren, manier van professionele ontwikkeling
- “Over”
 - Eigen praktijk: actieonderzoek, self-study-onderzoek, practitioner research, teacher research -> praktijkonderzoek
 - ‘De’ onderwijspraktijk (bv. PWO-middelen, SoE-middelen) -> praktijkgericht onderzoek

Tweede steen: praktijkgericht onderzoek

- “Met/door”
 - Geen strikt criterium, wel aangewezen
 - Wat is de ‘onderwijspraktijk’? Bv. lerarenopleider die eigen praktijk onderzoekt als leraar, of meewerkt aan PWO-onderzoek als onderzoeker.
- “Onderzoek”
 - Onderscheid met onderzoekende houding, reflectie
 - Belang van methodiek, verzamelen van gegevens, kennisdeling
 - Wetenschappelijk?

Tweede steen: praktijkgericht onderzoek

- Dieussaert, K., Smits, D., & Goubin, E. (2011). *Onderzoek in de praktijk. Een gids voor praktijkgericht onderzoek*. Leuven / Den Haag: Acco.
- Harinck, F. (2009). *Basisprincipes praktijkonderzoek* (Windesheim-OSO-Boeken, nr. 6). Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Loughran, J. J., Hamilton, M. L., LaBoskey, V. K., & Russel, T. L. (Eds.). (2004). *International handbook of self-study of teaching and teacher education practices*. Dordrecht: Kluwer Academic.
- van der Donk, C., & van Lanen, B. (2009). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.
- Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). (2010). *Kennisontwikkeling voor de onderwijspraktijk: bouwstenen voor praktijk en beleid* (Advies van de Algemene raad van de VLOR). Brussel: Vlaamse Onderwijsraad (VLOR).

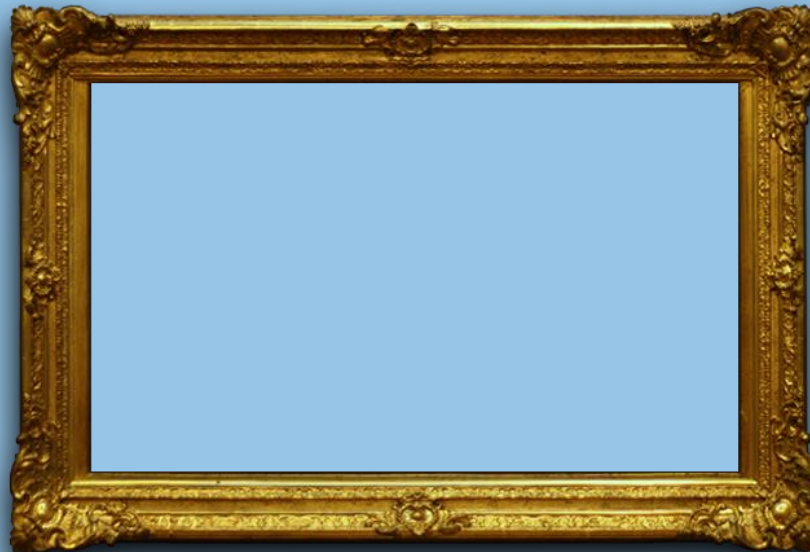
De drie stenen

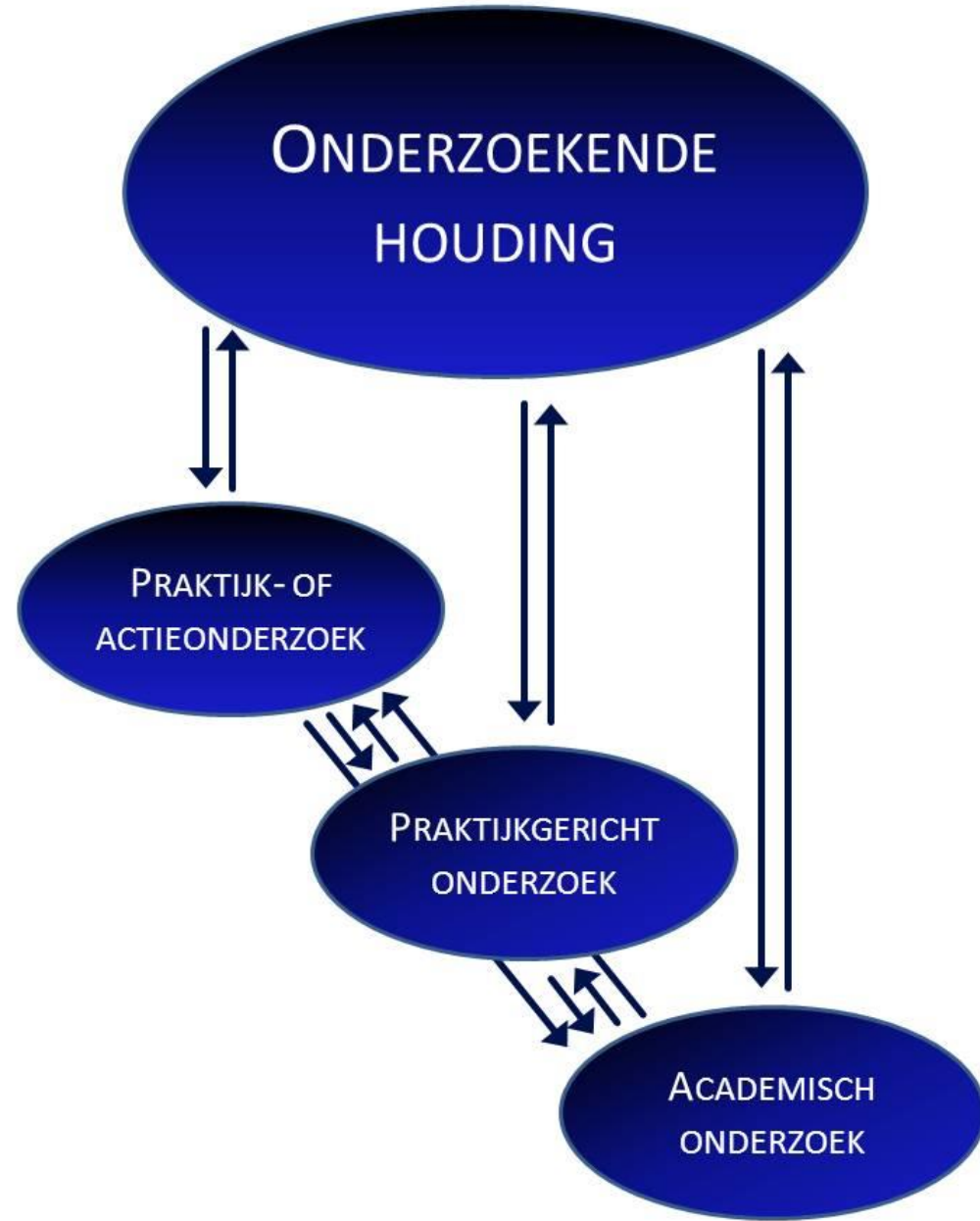

1. Over onderzoek en praktijk
2. Allemaal goed en wel, maar wat is praktijkgericht onderzoek?
3. **Moeten we nu al onderzoek doen ook?**

Derde steen: onderzoek doen!?

- Achtergrond: bepaalde verwachtingen t.a.v. leraren en lerarenopleiders
 - Basiscompetenties: 'de leraar als onderzoeker en innovator'
 - Opdracht voor het hoger onderwijs: onderwijs, onderzoek en dienstverlening
 - Vlaamse kwalificatiestructuur en Dublin-descriptoren
 - EBE
- Een kader...

Derde steen: onderzoek doen!?

1. ONDERZOEKENDE HOUDING

- Vertrekpunt: besef dat kennis evolueert, verandert...
- Leraren(opleiders) met een onderzoekende houding
 - Zijn ontwikkelingsgericht: gericht op het verbeteren van de eigen praktijk. Dit veronderstelt een nieuwsgierige/open, maar ook kritische houding.
 - Zijn reflectief
 - Bezitten informatievaardigheden (kunnen nieuwe kennis vinden, beoordelen en gebruiken)
- Grondhouding
 - In het dagelijks handelen
 - Werken en leren op basis van onderzoek

Derde steen: onderzoek doen!?

2. PRAKTIJKONDERZOEK DOEN

- Onderzoeken van de eigen praktijk met de bedoeling die te verbeteren
- Accent ligt op het verbeteren van de praktijk (“actieonderzoek”)
- Stap verder dan onderzoekende houding of reflectie (“uit de hand gelopen reflectie”).
 - Eigen methodiek (systematiek)
 - Bewust & gericht verzamelen van gegevens
 - Delen van de opgedane kennis
- Is dit een basiscompetentie voor leraar? Voor lerarenopleiders?

Derde steen: onderzoek doen!?

3. PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK DOEN

- Onderzoeken van 'de' praktijk, niet per definitie de 'eigen' praktijk
- Zowel genereren van kennis als verbeteren van de praktijk
- Veelal vanuit aparte middelen of opdracht (bv. PWO, SoE), wel beperkt!
- Geen basiscompetentie voor leraar. Wel voor lerarenopleider?

Derde steen: onderzoek doen!?

4. ACADEMISCH ONDERZOEK DOEN

- Accent op ontwikkelen van nieuwe kennis/inzichten (“Fundamenteel onderzoek”)
- Kan in samenwerking met universiteit(en)
- ‘Good practice’ uit Noorwegen: apart fonds

Derde steen: onderzoek doen!?

Aanvullende bedenkingen bij het kader

- Zomerschool focust op praktijkonderzoek en praktijkgericht onderzoek
- Wat zijn implicaties voor de lerarenopleiding?
 - Een onderzoeksstimulerende opleiding/opleider zijn
 - Een onderzoeksgebaseerde opleiding/opleider zijn
- Teamgerichte benadering

Samengevat

- Relatie tussen onderzoek en praktijk is geen evidente relatie
- Praktijkgericht onderzoek (in alle mogelijke vormen) kan bijdragen om de kloof te overbruggen door een bepaalde vorm van kennis te creëren en de praktijk te verbeteren.
- Lerarenopleidingen hebben daar een voortrekkersrol te spelen.
 - Door toekomstige leraren ervoor op te leiden
 - Door zelf het ‘goede’ voorbeeld te tonen